

Svårt att välja greengräs ?

Många golfklubbar satsar mycket pengar på att bygga nya, "moderna" greener. I en del fall är golfbanan helt nyanlagd och ambitionsnivån för greenerna är mycket hög. I andra fall har nya greener byggts för att ersätta gamla jordgreener som fallit för åldersstreck och inte längre kan ge bra växtförhållanden åt gräset under hela växtsäsongen och framför allt inte den kvalitet golfspelarna numera kräver.

Det finns många intryck att ta hänsyn till när man som banansvariga i en golfklubb skall välja gräsarter och sorter till de nya greenerna. Artiklar i facktidningar, påverkan från fröföretag och intryck från TV-sändningar med helt otroliga greener blandas i en salig röra i huvudet. Givetvis vill vi ha bästa tänkbara greener, som ger en fantastisk spelupplevelse under många år framöver. Kan vi få det?

Det går givetvis inte att helt förlita sig på gräsartens kvaliteter. För att få ut max av gräsvalet så krävs även att greenen är uppbyggd av rätt material, att bevattningsanläggningen är noggrant installerad, att det finns tillräckligt ljusinflöde samt att skötseln är anpassad till gräsvalet. Gräsvalet måste dessutom vara noggrant anpassat till golfklubbens ambitioner. Detta måste räknas med för att få ett bra och långsiktigt resultat.

Vad måste vi ta hänsyn till vid val av gräs?

Arkitektur.

Vilken typ av golfspel är banan tänkt för? Det är en viktig fråga som alltför sällan har diskuterats. Är det möjligen så kallad "target golf", där greenerna ofta är upphöjda och hindren ligger nära och ofta framför greenerna. Detta medför att bollen måste kunna stanna relativt snabbt för att stanna kvar på greenen. På denna typ av design lämpar det sig med en gräsart som bildar en lite mjukare yta t.ex. någon av venaterna.

Alternativet är "chip and run", den typiskt brittiska spelstilen där bollarna rullas in på en ofta torr, hård och snabb green. Hindren ligger på längre avstånd från greenerna vilket gör dessa väldigt spännande och väldigt utmanande slagen möjliga. Rödsvingel är den gräsart som ger denna typ av greener. Kontrasterna på de olika designtyperna kan man se på många banor här i Sverige men även på TV från Amerika och Asien eller från ett sommarvarmt Storbritannien.

Härdighet

Var i landet ligger golfbanan? Ta reda på vilka typer av vinterskador som är vanligast i den region som banan ligger/ska ligga i. Studera de försök som finns gjorda på motståndskraft mot just de skadeorsakerna. Generellt så finns det ett större utbud av både lämpliga arter och sorter i södra Sverige än längre norrut i landet. I norra delarna av landet är grässets förmåga att klara vintern den absolut viktigaste egenskapen, långt före t.ex. extrem skottäthet och låg höjdtillväxt. Det finns mycket intressanta resultat med båda brunven och kärrgröe på olika platser i landet.

Ambitionsnivå/Ekonomi

Har golfklubben tänkt sig en mästerskapsbana som kräver större underhåll, vilket medför större ekonomiska resurser eller en enklare familjebana? Krypven och brunven bildar de absolut tätaste och finaste ytorna att putta på samtidigt som de är mer ekonomiskt krävande än rödsvingelgreener, detta mycket på grund av arternas höga skottäthet. Klubbar med många medlemmar och hög spelintensitet ger dock ett stort slitage på banan och därmed också höga underhållskostnader, oavsett gräsart.

Miljö

Satsar vi på miljövänlig banskötsel med mål att använda mindre mängd växtnäring, vatten och bekämpningsmedel men ändå behålla bra spelbarhet, så kan vi göra det redan vid valet av gräs. Rödsvingel,

och i viss mån även brunven, räknas som arter som är intressanta ur miljösynpunkt framförallt med sina extremt låga krav på vatten och näring.

Gräsarter

Rödsvingel

Den smalbladiga rödsvingeln räknas som ett av de ursprungliga gräsen för golf då arten dominerar på brittiska linksbanor. I Danmark konverteras många greener till rödsvingel då de inte får använda bekämpningsmedel och även ges en begränsad och kostsam vattentillgång. Rödsvingelgreener kräver mindre mängd växnäring och vatten, samt att den har större motståndskraft mot sjukdomar än t.ex. krypven. Rödsvingel finns med tre olika underarter, dels utan utlöpare och dels med korta underjordiska utlöpare vilka båda är lämpliga för greener. Den tredje underarten med långa utlöpare används oftast på golfbanornas tee – och ruffytor pga. sin markant högre tillväxthastighet.

Genom åren har rödsvingel nästan uteslutande blandats med ca 5-10 % rödven för greener. På senare tid har rödvenen ibland bytts ut mot en inblandning med 5 % brunven. Kritiken mot rödsvingelgreener är ofta att klipphöjden rekommenderas till 5 mm, men vid rätt skötsel och rödsvingel i renbestånd så bildar den en väldigt jämn och snabb bollrull.

St Andrews greener klipps sällan under 5 mm och där klagas ingen på långsam bollrull. Dressning och "is i magen" är två viktiga delar i skötseln för att bibehålla spelbarheten på rödsvingelgreener. Eftersom rödsvingel har en mycket låg tillväxt så krävs inte en lika frekvent dressning som vid arter med högre tillväxt som t.ex. krypven. Senaste året har ett ökat intresse för rena rödsvingelgreener väckts och ett flertal banor har beslutat om nysådd med rödsvingel i renbestånd.

Krypven

Krypven är sedan många år tillbaka den vanligaste arten vid nybyggnation och ombyggnation av greener. Sorterna har förändrats till att bli tätare och mer smalbladiga med åren. De något smalbladigare Pennsorterna A och G som räknas till den senaste generationens sorter är 6 – 8 gånger tätare än den 50 år gamla sorten Penncross. Ju tätare växtsätt desto mer viktigt är sanddressning för att blanda upp den filt som bildas. Det finns vissa nycklar till att lyckas med krypvengreener. Etableringen är otroligt viktig eftersom man får bara en chans. Misslyckas man däremot så är det näst intill omöjligt att uppnå likvärdigt resultat med hjälp av upprepade stödsådder och torvning. Vissa gånger kan det vara en bra idé att börja om från början och så om hela greenen. Hanteringen av filt kommer att vara en stor del av skötseln under greenerna hela livslängd. Filten måste bearbetas på olika sätt och med olika verktyg. Den måste syresättas via luftning, bortföras via vertikalskärning eller hålpipsluftning och blandas ut med hjälp av frekvent dressning. Dessa skötselåtgärder i kombination av begränsad vatten- och näringstillförsel gör att uppbyggnaden av filten begränsas. Låter man däremot filten ta överhand så kan det mycket väl leda till att man får skala av filten och så om på nytt efter ett antal år.

Brunven

Arten brunven är relativt ny på Sveriges golfbanor. Brunven har fått stora rubriker tack vare sitt enormt täta växtsätt, men även att den har visat fantastiska egenskaper att klara av tuffa vinterskador som långvarigt istäck och svampskador. Arten är smalbladig och genetiskt mycket skotttät och den har ovanjordiska utlöpare. Brunvenen kräver tack vare sin genetiska uppbyggnad väldigt lite näring och vatten. Precis som krypven kräver den ett anpassat skötselprogram för att motverka en snabb ackumulering av filt. Nyare sorter har en ökad motståndskraft mot sjukdomar än de första sorterna som lanserades i början av 90-talet. På senare tid har en blandning med brunven och rödsvingel blivit populär och ett par banor har använt sig av den blandningen vid sina nyetableringar. Det färdiga gräsbeståndet blir då inte lika tätt som med ren brunven, samt att det ökar möjligheten för återhämtning vid vissa etableringssjukdomar som rotdödare. På grund av sin höga skottäthet så bör inte brunven i renbestånd sås med högre utsädesmängd än 0,6 – 0,8 kg/100 m².

Granska försök och erfarenheter.

När det gäller val av grässorter till golfbanan är det viktigt att informera sig om de försöksresultat som kommit fram genom fleråriga försök. Har man från klubben/banägaren bestämt vilken gräsart som skall användas på greenerna, är nästa fråga - vilken sort som passar oss bäst?

Försöksplatserna bör ligga så nära den egna golfbanan som möjligt för att få relevanta rekommendationer.

Bioforsk i Norge har sedan ett antal år bedrivit nordiska greengräsförsök på ett flertal platser. Dels i södra Norge på Landviks försöksstation och på Apelsvoll ca 10 mil norr om Oslo i höjd med Mora och Söderhamn i Sverige. I resultaten kan man se tydliga skillnader mellan de olika sorternas användbarhet för olika klimatzoner.

Resultat finns att hämta på www.bioforsk.no

Mer omfattande försök finns i England närmare bestämt STRI i Bingley, West Yorkshire. Där behandlas ett större urval sorter som klipps och behandlas på olika sätt före bedömning. Resultat finns på www.stri.co.uk

De mest omfattande försöken i världen görs naturligtvis i USA där NTEP har försöksplatser över hela USA och Kanada. En stor skillnad mellan Sverige och USA är de mycket skiftande ljusförhållandena. Resultat finns på www.ntep.org

Lokala greengräsförsök finns också på flera platser Sverige och fler försök kommer att anläggas de närmaste åren. Där får man verkligen på nära håll se och följa hur de olika grässorterna utvecklas. Försöken finns bl.a. på Östra Ljungby Naturbruksgymnasium i norra Skåne, Halmstads GK i Halland, Samuelsdals GK i Dalarna och på Bodens GK i Norrbotten.

Bengt och Erik Svärd SGF